

มาตรการเพิ่มศักยภาพการพัฒนาในเขตเศรษฐกิจพิเศษ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

CAPACITY BUILDING MEASURES FOR SPECIAL ECONOMIC ZONE DEVELOPMENT AT KHLONG YAI DISTRICT, TRAT PROVINCE

ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์*

Chaiyon Praditsil

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานและความพึงพอใจของภาคส่วนต่างๆ รวมถึงศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและความมั่นคง ปัญหาอุปสรรค แนวทางแก้ไขและศักยภาพในการดำเนินงานตามนโยบายโครงการนำร่องพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ในเขตอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด การวิจัยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมระหว่างการวิจัยสำรวจในเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพทั้งเอกสารและสัมภาษณ์ ข้อค้นพบจากการศึกษา สามารถสรุปได้ว่า มีความก้าวหน้าในการดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ (economic infrastructure) เป็นสำคัญ กลุ่มตัวอย่างของภาคส่วนต่างๆ มีความพึงพอใจค่อนข้างมากในเนื้อหา นโยบาย และกระบวนการนโยบายของโครงการนำร่องเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ นอกจากนี้ ยังมีความเห็นเกี่ยวกับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจจากการดำเนินนโยบายโครงการนำร่องเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนการศึกษาปัญหาอุปสรรค แนวทางแก้ไขและศักยภาพในการดำเนินนโยบาย สามารถสรุปได้ว่า ปัญหาการสื่อสารและการสร้างวาทกรรมเพื่อขับเคลื่อนเขตเศรษฐกิจพิเศษควรมีการสื่อสารสองทางและสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันระหว่างส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่นภายใต้กลไกการบริหารราชการส่วนภูมิภาค ที่มีสำนักงานพัฒนาเขตเศรษฐกิจตราดเป็นเวทีกลาง ปัญหาการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ควรเน้นการมีส่วนร่วมแบบพบกันครึ่งทาง (two-ways process) ระหว่างส่วนกลางกับท้องถิ่น ปัญหาความไม่พร้อมและความล่าช้าของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ควรเร่งรัดพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจให้พร้อมต่อการขับเคลื่อนเขตเศรษฐกิจพิเศษตามแผนที่ได้วางไว้ ปัญหาการพัฒนาการท่องเที่ยว ต้องมีการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการบุกรุกชายหาดสาธารณะของภาคธุรกิจเอกชนอย่างจริงจัง นอกจากนี้ควรใช้บ่อเดอร์พาสแทนพาสปอร์ตในการเดินทางท่องเที่ยวของชาวต่างประเทศ และปัญหาการพัฒนาศูนย์กลางโลจิสติกส์ ควรให้ความสำคัญต่อการขนส่งทางบกที่เชื่อมโยงระหว่างภูมิภาคกับกัมพูชา แทนที่เส้นทางขนส่งทางน้ำ

คำสำคัญ : การเพิ่มศักยภาพ การพัฒนาในเขตเศรษฐกิจพิเศษ

* คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ABSTRACT

The research aimed to evaluate work progress and satisfaction of different sectors, as well as to study economic, social, environmental, and security impacts, together with the problems and guidelines for developing potentialities of special economic zone in Khlong Yai District, Trat Province. The mixed method approach of quantitative and qualitative research methods was conducted. The documentary research and interview were used as the qualitative research methodology. The result identified about the significant work progress of the special economic zone development pilot project in terms of economic infrastructure. The sample groups from different sectors showed their high level of satisfaction towards the policy and process of the special economic zone development pilot project. The degrees of opinions towards the economic effects resulted from the policy of the special economic zone development pilot project were in a high level. The obstacles included communication and discourse creation for the special economic zone movement which should be consisted of two-way communication and shared vision between the central government and local sectors under provincial administration with Trat Special Economic Development Zone Office acting as the center. The problems of local participation should be focused on two-way process between the central government and the local sectors. The problems of incoordination and delay of infrastructure development should be solved by accelerating and preparing for the economic infrastructure development conforming to the planned policy of special economic zone. The problems of tourism development should be solved by earnestly having law enforcement of public beach intrusion made by private sectors. The border pass should be replaced with the use of passport for the foreigners' excursion. The problems of logistic center development should be solved by emphasizing the land transportation linking between the regional provinces and Cambodia in place of water transportation.

Keywords: capacity building, special economic zone development

บทนำ

ในการที่ประเทศไทยจะเป็นประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในวันที่ 31 ธันวาคม ปีพ.ศ. 2558 นั้น ทางรัฐบาลได้เตรียมความพร้อมโดยการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อเป็นกลไกตามแนวชายแดน ในการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ความพยายามในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้น เริ่มมีมาตั้งแต่สมัยรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร โดยกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจและการขนส่งของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนั้นภาครัฐจึงได้มีการร่างกฎหมายเขตเศรษฐกิจชายแดน โดยวัตถุประสงค์สำคัญจะเป็นการใช้ประโยชน์พื้นที่ตามตะเข็บของชายแดน กล่าวคือประเทศไทยนั้นมีชายแดนติดต่อกับหลายประเทศ ได้แก่ พม่า ลาว กัมพูชา ซึ่งหากรวมภาคใต้ก็จะมีประเทศมาเลเซียด้วย ความริเริ่มของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นั้นต้องการที่จะพัฒนาเมืองคู่แฝดระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะต้องการเชื่อมโยงกับประเทศจีนตอนใต้ เช่น โครงการพัฒนาพื้นที่ทางส่วนเหนือของจังหวัดเชียงราย รวมถึงเมืองเชียงรุ่งและเมืองคุนหมิง ที่อยู่ในมณฑลยูนนานของประเทศจีนตอนใต้

นอกจากนี้ยังมีอีกโครงการหนึ่ง ซึ่งต้องการเชื่อมโยงบริเวณชายแดน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก กับเมืองเมียวดี ของพม่า เป็นต้น¹

การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้ปรากฏเป็นนโยบายในการดำเนินงานอย่างจริงจังในสมัยการปกครองของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ(คสช.) กล่าวคือ ในการประชุมคณะกรรมการนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2557 คณะกรรมการฯ ได้ให้ความเห็นชอบพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมในการจัดตั้งเป็นเขตพัฒนา เศรษฐกิจพิเศษ ระยะแรกของไทยใน 5 พื้นที่ชายแดน เพื่อให้สามารถก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้อย่างสมบูรณ์ในปี 2558 ซึ่งได้แก่ 1) แม่สอด 2) อร์ญประเทศ 3) ตราด 4) มุกดาหาร 5) สะเดา (ด้านศุลกากรสะเดาและปาดังเบซาร์) นโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษของ คสช. นั้นมุ่งเน้นการตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศไทย ในการเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน เพิ่มการจ้างงานและสร้างความ เป็นอยู่ที่ดีให้ประชาชน แก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้ามายังพื้นที่ตอนใน ปัญหาการลักลอบนำเข้า สินค้าเกษตรผิดกฎหมายจากประเทศเพื่อนบ้าน และปัญหาความแออัดบริเวณด่านชายแดน²

เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนเขตเศรษฐกิจพิเศษอย่างจริงจัง ที่ประชุม กนพ. ยังได้เห็นชอบ หลักเกณฑ์และวิธีการสนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ 4 เรื่อง ได้แก่ 1) สิทธิประโยชน์สำหรับการลงทุน 2) การให้บริการจุดเดียวแบบเบ็ดเสร็จ 3) มาตรการสนับสนุนการจ้างแรงงานต่างด้าว และ 4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากรในพื้นที่เพื่อให้สามารถรองรับ กิจกรรมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ และเชื่อมโยงในภูมิภาคได้อย่างมีประสิทธิภาพ³

พร้อมกันนี้ยังได้กำหนดแผนการดำเนินงานและมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังนี้⁴

1. อนุมัติให้ตั้งคณะอนุกรรมการ 3 ชุด เพื่อเสนอแนวทางการดำเนินงานในส่วนที่ได้รับ มอบหมายให้ กนพ. พิจารณาภายในเดือนสิงหาคม 2557 ได้แก่

(1) คณะอนุกรรมการด้านสิทธิประโยชน์ ขอบเขตพื้นที่ และศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการ ลงทุน เสนอขอบเขตและจัดหาพื้นที่ สิทธิประโยชน์ และแผนพัฒนาระบบบริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน โดยมี ปลัดกระทรวงการคลัง เป็นประธาน และผอ.สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง เป็นเลขานุการ สำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สกท.) และสศช. เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

(2) คณะอนุกรรมการศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงาน สาธารณสุข และความมั่นคง เสนอแนวทางการจัดระบบการจ้างแรงงานต่างด้าว การพัฒนาฝีมือแรงงาน และแผนการจัดตั้ง One Stop Service แรงงานต่างด้าว โดยมีปลัดกระทรวงแรงงานเป็นประธาน และกระทรวงแรงงานเป็นฝ่ายเลขานุการ สศช.เป็นผู้ช่วยเลขานุการ และ

(3) คณะอนุกรรมการด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากรเสนอแผนและลำดับความสำคัญ การลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน แผนปรับปรุงด้านศุลกากร/ด่านชายแดน และแผนพัฒนาด่านศุลกากร โดยมี

¹ ธนิต โสรัตน์, การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.acmecsthai.org/web/16.php?id=19883>. [11 สิงหาคม 2557].

² กลุ่มยุทธศาสตร์และแผนการประชาสัมพันธ์ สำนักโฆษก, ผลการประชุมคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนา เศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.), [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.thaigov.go.th/th/news/1/item/84757>. [11 สิงหาคม 2557].

³ เรื่องเดียวกัน

⁴ เรื่องเดียวกัน

ปลัดกระทรวงการคลัง เป็นประธาน และผอ.สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) เป็นเลขานุการ กรมศุลกากรและสศช. เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

2. ให้ สศช. ทำการประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ 5 พื้นที่ (ตุลาคม 2557- ธันวาคม 2557) ในลักษณะ ก่อน-หลัง ในประเด็นดังนี้⁵

(1) ความก้าวหน้าการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(2) ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ

(3) ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความมั่นคง

(4) ความพึงพอใจของภาคส่วนต่าง ๆ

(5) ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขปรับปรุงเพื่อการปฏิบัติเป็นไปอย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพ และก่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ ทั้งนี้เพื่อใช้ประกอบในการพัฒนาและจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษในระยะต่อไปให้ มีประสิทธิภาพ

จากโครงการนำร่องเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษทั้ง 5 แห่งนั้น จะพบว่าโครงการที่อำเภอคลองใหญ่ ถือได้ว่าเป็นโครงการที่ชี้ขาด (Critical Project) ถึงความสำเร็จหรือล้มเหลวในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษตามแนวชายแดน เนื่องจากเป็นโครงการนำร่องที่มีการโต้เถียงกันถึงความพร้อมและไม่พร้อมในการเป็นโครงการนำร่อง เราจะเห็นได้จากการนำเสนอถึงข้อจำกัดของอำเภอคลองใหญ่ ดังนี้⁶

1. มูลค่าการค้าในปีงบประมาณพ.ศ.2555 และ 2556 ของอำเภอคลองใหญ่อยู่ในระดับต่ำที่สุดในโครงการนำร่องทั้ง 5 โครงการคือ คลองใหญ่มีมูลค่าการค้าเพียง 23,375 ล้านบาทและ 26,720 ล้านบาทในช่วงเวลาดังกล่าว

2. การกำหนดโครงการนำร่องของอำเภอคลองใหญ่ มีลักษณะค่อนข้างกำหนดจากบนลงล่าง top – down ในกรุงเทพมหานคร โดยภาพธุรกิจเอกชนและภาคประชาสังคมมีโอกาสเข้าร่วมกำหนดค่อนข้างน้อยจึงทำให้ประชาชนในอำเภอคลองใหญ่ ยังไม่ค่อยรู้เรื่องและมีปัญหาการขาดนโยบายเกี่ยวกับการประกาศเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

3. การกำหนดฐานะ(Positioning) ของการเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษของอำเภอคลองใหญ่ ยังไม่มีความชัดเจนดังเช่น โครงการนำร่องอื่นๆ ตัวอย่างของโครงการนำร่องที่อำเภอแม่สอด นั้นยังกำหนดให้เป็นอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มได้อย่างชัดเจน เป็นต้น

อย่างไรก็ดี แต่เมื่อมองในแง่จุดแข็งและโอกาสก็จะพบว่า โครงการนำร่องของอำเภอคลองใหญ่ มีความสำคัญในการเป็นประตูฝั่งตะวันออกของไทยบนแนว (Southern Coastal Road Corridor/Sub Corridor) และจะเป็นการเชื่อมโยง (Connectivity) ด้วยเส้นทาง R10 หรือ AH123 ระหว่างประเทศไทยกับเขตเศรษฐกิจพิเศษเกาะกง ของกัมพูชา ไปสู่ท่าเรือสีหนุวิลล์ ซึ่งต่อไปจะนำไปสู่เมืองชายฝั่งทะเลประเทศเวียดนามในอนาคต นอกจากนี้โครงการนำร่องอำเภอคลองใหญ่ยังเป็นการเชื่อมกับท่าเรือแหลมฉบังและท่าเรือทวายในประเทศพม่าด้วย ดังนั้น เมื่อทางกนพ.ได้ตัดสินใจเลือกอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราดเป็นโครงการนำร่องการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษแล้ว ต่อมาได้มีกระบวนการกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราดไว้ว่า

⁵ กลุ่มยุทธศาสตร์และแผนการประชาสัมพันธ์ สำนักโฆษก, ผลการประชุมคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.), [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.thaigov.go.th/th/news/1/item/84757>. [11 สิงหาคม 2557].

⁶ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, การศึกษาความเหมาะสมโครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด , ม.ป.ป., ม.ป.ท.

“ศูนย์กลางการค้าขนส่ง ขนส่งต่อเนื่องระหว่างประเทศ และศูนย์กลางให้บริการการท่องเที่ยวระดับภูมิภาค”

1) การเป็นศูนย์สนับสนุนและให้บริการการนำเข้า-ส่งออก (support service in import/export process) การเป็นประตูต้อนรับและให้บริการเชื่อมโยงเศรษฐกิจ ที่สมบูรณ์จำเป็นต้องมีองค์ประกอบเพื่อสนับสนุนบทบาท ประกอบด้วย

- ศูนย์แสดงสินค้านานาชาติเพื่อการส่งออกและนำเข้า
- ศูนย์บริการการเจรจาการค้าระดับนานาชาติ/รับส่งซื้อสินค้า/ตรวจสอบสินค้าคงคลัง
- ศูนย์แสดงสินค้านานาชาติ
- ที่พักรอรับนักท่องเที่ยว
- ที่อยู่อาศัยรองรับแรงงานและผู้มาประกอบกิจกรรมในพื้นที่
- สนับสนุนการใช้ประโยชน์จากผลิตภัณฑ์และผลิตภัณฑ์ที่ได้ภายในกลุ่มจังหวัดให้มากที่สุด
- สนับสนุนให้มีระบบการตรวจสอบคุณภาพของพืชและสัตว์ที่ทันสมัย
- มีระบบการนำเข้า-ส่งออก สินค้าตามฤดูกาล

2) เป็นศูนย์รวมในการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ทั้งระบบการขนส่งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ (logistic center) จำเป็นต้องมีองค์ประกอบเพื่อสนับสนุนบทบาท ประกอบด้วย

- Logistic Park (ทางบก/ทางน้ำ)
- logistic center (ศูนย์ให้บริการโลจิสติกส์ทางถนน-ศูนย์ให้บริการโลจิสติกส์ท่าเรือชายฝั่ง)
- ศูนย์กระจายสินค้าทางบกทางน้ำ
- สถานีขนส่งสินค้า
- คลังสินค้าและพื้นที่สำรองสำหรับขยายกิจกรรมทางธุรกิจด้านคลังสินค้าของเอกชน
- จุดพักรถบรรทุกสินค้า
- สถานีซ่อมบำรุง
- ห้องน้ำสาธารณะ/พื้นที่พักผ่อน
- สถานีบริการน้ำมัน
- ศูนย์บริการผ่านแดนรองรับนักท่องเที่ยวและโลจิสติกส์เพื่อรองรับการขยายตัวของการ

ขอรับบริการ ณ จุดผ่านแดนทั้งผู้เดินทางและการขนส่งสินค้าในอนาคต ต้องพัฒนาพื้นที่อาคารที่ทำการด่านพรมแดน ซึ่งมีหน่วยงานหลัก คือ กรมศุลกากร และสำนักงานตำรวจคนเข้าเมือง ในส่วน Cargo Terminal และหน่วยกักพืชกักสัตว์ที่เป็น Quarantine ของกรมควบคุมโรค กรมวิชาการเกษตร กรมปศุสัตว์ และกรมประมงนั้น ด้วยข้อจำกัดทางสภาพภูมิประเทศ จึงจำเป็นต้องใช้พื้นที่ร่วมกับที่ไม้รุด

- ส่วนอำนวยการและสนับสนุน
- ส่วนพักอาศัย-สันตนาการ
- พื้นที่ซื้อขายสินค้าชายแดนและลานเทกอง
- การพัฒนาโครงข่ายทางหลวงและการรักษาความปลอดภัยและความคล่องตัวของระบบ

จราจรในแนวสายทาง

3) การเป็นศูนย์กลางให้บริการการท่องเที่ยวในระดับภูมิภาค (tourism hub) การบริหารการท่องเที่ยวเป็นมิตรแบบมีอาชีพเพื่อสร้างความประทับใจ รวมทั้งการจะดึงส่วนแบ่งทางการตลาดของภาคการท่องเที่ยวกับพหุจากโอกาสในการเปิด AEC มาในระยะ 5 ปีแรก ด้วยการเป็นแหล่งจับจ่ายซื้อสินค้า การ

ท่องเที่ยวสีเขียว+เที่ยววิถีไทย การสร้างสรรค์กิจกรรมทางการท่องเที่ยวด้วย Event Tourism ที่ใช้จุดขายเป็น ณาธรรมชาติของพื้นที่/Tour for business relation/และ MICE ซึ่งจำเป็นต้องมีองค์ประกอบเพื่อสนับสนุน บทบาท ประกอบด้วย

1. พื้นที่อำนวยความสะดวกบริเวณจุดผ่านแดน
 - สิทธิพิเศษทท. เครือข่ายอาเซียน/ กลุ่มมีบัญชีเดินทางออก VISA
 - ศูนย์ข้อมูลและศูนย์บริการการท่องเที่ยว – เชื่อมโยงการท่องเที่ยว
 - จุดแวะพัก/ห้องน้ำ/จุดชมวิว
2. พื้นที่ธุรกิจการค้าและพื้นที่ shopping แบบปลอดภาษี
3. พื้นที่ท่องเที่ยวในเขต – วัฒนธรรม – ประวัติศาสตร์ของพื้นที่
4. ศูนย์ประชุมและสัมนา
5. ศูนย์ฝึกอบรม
6. โรงแรม/รีสอร์ท/ที่พัก
 - ที่พักชั้นดีแบบ Hi Class
 - ที่พักแบบ Homestay ดั้งเดิม
 - ที่พักรองรับกลุ่ม Longstay
7. ศูนย์กลางการกระจายการท่องเที่ยวทางทะเล (Tourism Hub Zone)
8. พื้นที่อนุรักษ์สิ่งที่มีคุณค่า (Preservation Area)
 - พื้นที่ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจและประมงชายฝั่ง
 - พื้นที่สงวนรักษาเพื่อความปลอดภัยตามแนวชายแดน (Conservation Area)
 - พื้นที่สงวนรักษาป่าไม้
9. สถานีนขนส่งผู้โดยสาร
10. ที่อยู่อาศัยรองรับแรงงาน

นอกจากยุทธศาสตร์ 3 ด้านหลักดังกล่าวแล้ว การพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดตราดยังมี บทบาทสนับสนุนอื่นที่เกี่ยวข้องอีกด้วย เช่น

1. การเป็นศูนย์ฝึกอบรมภาษาเพื่อการทำงานระหว่างประเทศ (International Language Training School) เช่น สถาบันการศึกษา/สอนภาษานานาชาติและที่อยู่อาศัยรองรับนักศึกษา
2. งานบริการแรงงานฝีมือระดับนานาชาติ (Skill Labor Development and Service) เช่น ศูนย์ฝึกและอบรม/พัฒนาแรงงานด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
3. งานบริการการแพทย์ระดับนานาชาติ (Medical Hub) เช่น โรงพยาบาล สถานพยาบาล ศูนย์พัฒนาสุขภาพครบวงจร ศูนย์พักฟื้นและพัฒนาการกีฬา โรงแรมรีสอร์ทสุขภาพและที่อยู่อาศัยรองรับบุคลากรทางการแพทย์และแรงงาน

ดังนั้นเมื่อมีการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่อำเภอคลองใหญ่ตามกลยุทธ์ดังกล่าวมาแล้ว มาเป็นเวลาช่วงหนึ่ง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายที่ผ่านมาของโครงการนำร่อง เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด และหลังจากประเมินผลดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยจะ นำเสนอมาตรการเพิ่มศักยภาพให้โครงการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการนำร่องเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ในเขตอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด
2. เพื่อประเมินความพึงพอใจของภาคส่วนต่าง ๆ ในพัฒนาจากการดำเนินโครงการนำร่องเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ในเขตอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด
3. เพื่อศึกษาผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดในอนาคต ทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและความมั่นคงจากการดำเนินโครงการนำร่องเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด
4. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคที่ผ่านมาในการดำเนินนโยบายโครงการนำร่องเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ในเขตอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด
5. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไข และมาตรการเพิ่มศักยภาพการในการดำเนินงานตามนโยบายโครงการนำร่องพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ในเขตอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ จะใช้การวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Method) ระหว่าง วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยในเชิงคุณภาพการ

การวิจัยเชิงสำรวจ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในเขตอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ทั้งหมด 3 ตำบล คือ ตำบลหาดเล็ก ตำบลคลองใหญ่ และตำบลไม้รูดทั้งหมด โดยเก็บตัวอย่าง จำนวน 400 คน ตามแนวคิดของ Taro Yamane หมายถึง การเก็บประชากรที่มีมากกว่า 100,000 คน สามารถเก็บกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 400 คน (Yamane . 1973 : 1,088) และใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสร้างเครื่องมือวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม
2. การทดสอบแบบสอบถาม จะทำการทดสอบความตรง (Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่

2.1 รศ.ดร.พิชาย รัตนดิลก

2.2 รศ.ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง

2.3 ผศ.ดร.โอฬาร ถิ่นบางเตียว

หลังจากนั้นได้ทำการตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) โดยเก็บข้อมูลในพื้นที่บ้านตะกวด อำเภอเมือง จังหวัดตราด จำนวน 30 ชุด พบว่าได้ค่าแอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.939 ตามมาตรฐาน

3. การฝึกอบรมนักวิจัยภาคสนามซึ่งเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยคาดหวังที่จะพัฒนาให้เป็นนักวิจัยรุ่นใหม่ จำนวน 10 คน

4. การลงภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลตามแบบสอบถามจากประชากรที่เป็นเป้าหมายการวิจัย ได้แก่ ประชาชนในเขตอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด จำนวน 400 คน

การจัดกระทำกับข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ

การจัดกระทำกับข้อมูลที่ได้จากการสำรวจจะมีขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

1. การลงรหัส (coding) หมายถึง การกำหนดค่าตัวเลขของตัวแปรต่างๆ ที่อยู่ในแบบสัมภาษณ์
2. เป็นการนำข้อมูลดิบจากการสำรวจมาจัดกระทำให้เป็นตัวเลข โดยอาศัยโปรแกรมคอมพิวเตอร์
3. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการใช้สถิติโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ตามวัตถุประสงค์วิจัยที่ได้ตั้งไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ตัวแปรส่วนบุคคลจะใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา คือ โดยการนำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) จำนวนเป็นร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ตัวแปรต้นหรือตัวแปรตามจะใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา โดยนำเสนอในรูปแบบของค่าเฉลี่ย ร้อยละและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้เป็นสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย สำหรับการวัดระดับความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม สร้างขึ้นตามลักษณะการสร้างแบบวัดทัศนคติที่เรียกว่า (Likert Scale) โดยมีตัวเลือกตอบแบบ 5 ระดับ โดยในแต่ละระดับกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนระดับความเห็นต่อการยอมรับและผลที่เกิดขึ้นจากนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ของประชาชนในอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ดังนี้⁷

เกณฑ์การให้คะแนนระดับความเห็น/ผลที่เกิดขึ้น	ระดับคะแนน
ระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง	5
ระดับค่อนข้างเห็นด้วย	4
ระดับค่อนข้างไม่เห็นด้วย	3
ระดับไม่เห็นด้วย	2
ระดับไม่ทราบ	1

ในการแปลผลค่าเฉลี่ยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

คะแนนระหว่าง	4.53 – 5.00	แสดงว่า เป็นระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง
คะแนนระหว่าง	3.38 – 4.52	แสดงว่า เป็นระดับค่อนข้างเห็นด้วย
คะแนนระหว่าง	2.23 – 3.37	แสดงว่า เป็นระดับค่อนข้างไม่เห็นด้วย
คะแนนระหว่าง	1.50 – 2.22	แสดงว่า เป็นระดับไม่เห็นด้วย
คะแนนระหว่าง	1.00 – 1.49	แสดงว่า เป็นระดับไม่ทราบ

⁷ ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, วิจัยทางการวิจัยทางสังคม, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2555, หน้า 255.

การวิจัยเชิงคุณภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการวิจัยในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร เอกสารที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 เอกสารขั้นต้น (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ยังไม่ได้ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมจากแนวการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความก้าวหน้าของนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

1.2 เอกสารชั้นรอง (Secondary Data) เป็นเอกสารที่มีการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ คือ ข้อมูลทางกายภาพของพื้นที่และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นข้อมูล โครงสร้างพื้นฐานของ อำเภอคลองใหญ่ ข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคม โดยแหล่งข้อมูลดังกล่าวได้แก่ เอกสารทางราชการ หนังสือวารสาร วิทยานิพนธ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมถึงข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. การสัมภาษณ์ วิธีการสัมภาษณ์ที่จะใช้ในการวิจัยนี้มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi – structured or Guided Interview) โดยอาศัยแนวการสัมภาษณ์ (Interview Guide) เป็นเครื่องมือในรูปแบบต่าง ๆ คือ

2.1 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เป็นการสัมภาษณ์ แบบไม่เป็นทางการหรือไม่มีโครงสร้าง (Informal or Unstructured Interview) คือ มีเพียงคำถามวิจัยเป็นแนวสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ในที่นี้ จะกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้ที่รู้เรื่องเกี่ยวกับ การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นอย่างดีโดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key - informants) ได้แก่ ตัวแทนหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินนโยบาย (Implementor)

2.2 การสัมภาษณ์กลุ่มย่อย โดยใช้ผู้ให้ข้อมูลหลัก 3-5 คน ในการตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนั้น การสัมภาษณ์กลุ่มจึงเป็นการตรวจสอบข้อมูลไปในตัว รายงานวิจัยนี้จะสัมภาษณ์กลุ่มที่สำคัญ เช่น กลุ่มนักรบเมืองท้องถิ่น กลุ่มนักธุรกิจท้องถิ่น เป็นต้น

การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลในที่นี้ใช้รูปแบบ ดังนี้

1. การตรวจสอบการสัมภาษณ์โดยใช้แหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน ระหว่างเอกสาร การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยผู้ให้สัมภาษณ์จะถ่ายทอดความรู้สึกที่แท้จริงเกี่ยวกับความพึงพอใจและผลกระทบเกี่ยวกับนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษว่าเป็นอย่างไร ซึ่งสามารถนำมาเป็นการตรวจสอบข้อมูลระหว่างเอกสาร ข้อมูลจากการให้สัมภาษณ์แบบเจาะลึก ว่าตรงกันหรือมีข้อแตกต่างกันแต่ประการใด

2. การตรวจสอบโดยใช้ผู้สัมภาษณ์ที่มีจุดยืนต่างกัน ในการวิจัยจะใช้ผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีจุดยืนต่างกัน เช่น ส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในพื้นที่

การจัดกระทำกับข้อมูลในเชิงคุณภาพ

การจัดกระทำกับข้อมูลในเชิงคุณภาพในที่นี้จะใช้เทคนิค การจัดหมวดหมู่ของข้อมูลให้เป็นระบบ การจัดข้อมูลให้เป็นระบบเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป เช่น การจำแนกประเภทข้อมูล (typological analysis or taxonomy analysis) หรือการแบ่งช่วงทางประวัติศาสตร์ (periodization) เป็นต้น⁸

⁸ ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, วิจัยวิทยาการวิจัยทางสังคม. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2555, หน้า 134.

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การตีความข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อเพิ่มเติมคำอธิบายตารางจากการสำรวจให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องครบถ้วน ของข้อมูลจากบันทึกการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลแต่ละประเด็นหลัก และสรุปข้อค้นพบที่ได้ จากการสัมภาษณ์ และข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร

ผลการวิจัย

ข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ในการประเมินความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการนำร่องเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ในเขตอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด สามารถสรุปได้ว่า จากการดำเนินโครงการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ในเขตอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ที่ผ่านมามาจนถึงกลางปีพ.ศ. 2559 เราพบว่า มีความก้าวหน้าในการดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ (economic infrastructure) เป็นสำคัญ ดังนี้

1. การใช้ประโยชน์ที่ดินของนิคมอุตสาหกรรม ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

ปัจจุบันได้มีกระบวนการประมูล โดยมีบริษัทในระดับชาติ 12 บริษัท เข้าร่วมการประมูลผลปรากฏว่า บริษัทที่ประมูลเช่าที่ดินทั้งหมดจำนวน 895 ไร่ได้ก็คือ บริษัท perfect property เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2559

2. การสร้างถนน

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า ถนนสี่เลนส์สาย 3 ยังอยู่ในกระบวนการสร้างที่คาดว่าจะเสร็จอย่างน้อยไม่ต่ำกว่าอีก 1 ปี เนื่องจากเป็นการสร้างที่แบ่งเป็นช่วงๆและต้องประสบกับปัญหาฝนตกในจังหวัดตราด ซึ่งถือว่าตราดเป็นจังหวัดที่มีลักษณะของ ฝนแปดแดดสี่ คือ มีปริมาณฝนตกมากที่สุดในประเทศไทย

3. การจัดหาไฟฟ้า

มีความพยายามของทางหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องว่าจะซื้อไฟฟ้ามาจากจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา เพื่อใช้ในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ แต่กรณีการซื้อไฟก็ยังไม่ได้มีการดำเนินการอย่างจริงจัง และในปัจจุบันจังหวัดเกาะกงในเขตฝั่งขวาของแม่น้ำคางคิน ซึ่งมีธุรกิจของนายพั๊ด สุภาภา มหาเศรษฐี 1 ใน 10 ของประเทศกัมพูชานั้น ก็ยังคงซื้อไฟฟ้าจากประเทศไทยอยู่

4. การจัดหาหน้าประปา

กรมเจ้าท่า มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการพัฒนาการขนส่งทางน้ำ อันได้แก่การก่อสร้างท่าเทียบเรือ เชื้อนกัททรายและคลื่น งานรักษาร่องน้ำการเดินเรือ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รวมทั้งมาตรการความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมของการขนส่งทางน้ำ เพื่อให้บริการแก่ประชาชนผู้ให้บริการขนส่งทางน้ำ ทั้งด้านการขนส่งสินค้า การท่องเที่ยวโดยสาร ซึ่งทำให้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ส่วนภูมิภาค การจัดหาหน้าประปาที่สำคัญตามแผนก็คือ การหาจากคลองสะพานหิน พบว่า ในปัจจุบันยังดำเนินการไม่เสร็จเรียบร้อย

5. การพัฒนาท่าเรือ

การพัฒนาท่าเรือเอนกประสงค์ดังกล่าว ปัจจุบันได้ดำเนินการก่อสร้างเสร็จสิ้นแล้ว เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2559 และอยู่ระหว่างการส่งมอบงานรวมถึงการตกแต่ง อย่างไรก็ตามโครงการนี้เป็น

โครงการที่มีการดำเนินการก่อนการประกาศเขตเศรษฐกิจพิเศษ อำเภอคลองใหญ่ แต่ภายหลังได้ถูกผนวกมาเป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

6. การพัฒนาด้านสุขภาพ

โครงการพัฒนาเพื่อปรับปรุงด้านสุขภาพบริเวณด่านพรมแดนบ้านหาดเล็ก ซึ่งได้งบประมาณในปีพ.ศ.2558 จำนวน 50 ล้านบาทนั้น ยังไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) มีมติให้กรมสุขภาพนำเรื่องดังกล่าวเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการของคณะกรรมการพิจารณาจุดผ่านแดนภายใต้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ คณะอนุกรรมการชุดดังกล่าวเห็นควรให้ชะลอการก่อสร้างอาคารด่านพรมแดนบ้านหาดเล็กหลังใหม่เอาไว้ก่อน และมอบให้กระทรวงการต่างประเทศนำเรื่องเข้าสู่ที่ประชุมคณะกรรมการบริหารเขตแดนร่วมไทย-กัมพูชา

ข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ในการประเมินความพึงพอใจของภาคส่วนต่าง ๆ ในพัฒนาจากการดำเนินโครงการนำร่องเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ในเขตอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด สามารถสรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างของภาคส่วนต่าง ๆ มีความพึงพอใจในเนื้อหา นโยบายโครงการนำร่องเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ในเขตอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด โดยภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก และเมื่อพิจารณาในรายประเด็น เราสามารถแบ่งประเด็นที่ทำให้พึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ประเด็นที่มีความพึงพอใจมากกับประเด็นที่มีความพึงพอใจค่อนข้างมาก ในกรณีประเด็นที่มีความพึงพอใจมาก สามารถเรียงลำดับความพึงพอใจจากมากไปน้อย คือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การกำหนดให้อำเภอคลองใหญ่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว การสร้างถนน 4 เลน สาย 318 การกำหนดให้อำเภอคลองใหญ่เป็นศูนย์กระจายสินค้าและการกำหนดให้อำเภอคลองใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

กลุ่มตัวอย่างของภาคส่วนต่าง ๆ มีความพึงพอใจในกระบวนการนโยบายของโครงการนำร่องเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ในเขตอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ในระดับค่อนข้างมาก ทั้งในภาพรวม และในรายประเด็น คือ บทบาทของผู้นำท้องถิ่น กระบวนการทำประชาพิจารณ์ การมีส่วนร่วมของประชาชน การกำหนดนโยบายมาจากส่วนกลางเป็นหลัก การใช้มาตรา 44 และการบริหารงานภายใต้รัฐบาลทหารตามลำดับจากมากไปน้อย กล่าวโดยสรุปแล้วกลุ่มตัวอย่างประชาชนในคลองใหญ่ยังค่อนข้างพึงพอใจกับกระบวนการของนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ในลักษณะจากบนลงล่าง (Top-down process) ภายใต้การนำของรัฐบาลทหาร คสช.

ข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ในการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและความมั่นคง จากการดำเนินโครงการนำร่องเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด สามารถสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นเกี่ยวกับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจจากการดำเนินนโยบายโครงการนำร่องเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ในเขตอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาในรายประเด็น เราสามารถแบ่งประเด็นที่ส่งผลกระทบในความคิดเห็นออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ประเด็นที่มีผลกระทบมากที่สุดกับประเด็นที่มีผลกระทบค่อนข้างมาก ในกรณีประเด็นที่มีผลกระทบมากที่สุด สามารถเรียงลำดับผลกระทบจากมากไปน้อย คือ การขยายโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ การขยายตัวการค้าภายในอำเภอ การได้ประโยชน์จากการค้าชายแดน ราคาที่ดินสูงขึ้น การขยายตัวของการค้าชายแดน การขยายตัวของธุรกิจท่องเที่ยวโดยชุมชน การมีรายได้ดีขึ้น การจ้างแรงงานท้องถิ่น การส่งเสริมสินค้า (OTOP) การเกิดอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และการเปลี่ยนอาชีพจากการเกษตรและประมง

ข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 และ 5 ในการศึกษาปัญหาอุปสรรค แนวทางแก้ไขและศักยภาพในการดำเนินนโยบายโครงการนำร่องเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ในเขตอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด สามารถสรุปได้ว่า ในการขับเคลื่อนอำเภอคลองใหญ่ ให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษตามแผนที่วางไว้นั้น พบว่าในปัจจุบันยังมีปัญหาอุปสรรคที่สำคัญที่จะต้องแสวงหาแนวทางแก้ไขรวมถึงการเพิ่มศักยภาพในการดำเนินนโยบาย ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น ปัญหาดังกล่าวที่นำมาวิเคราะห์ในหัวข้อนี้มีอยู่ด้วยกัน 5 ปัญหา คือ

1. ปัญหาการสื่อสารและการสร้างวาทกรรมเพื่อขับเคลื่อนเขตเศรษฐกิจพิเศษ

ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ อำเภอคลองใหญ่ ทางส่วนกลางได้สื่อสารและสร้างวาทกรรมเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจพิเศษ ทำให้ผู้นำท้องถิ่นมีการรับรู้และคาดหวังที่ไม่สอดคล้องกับกระบวนการและผลที่เกิดขึ้นในภาคปฏิบัติ ดังนั้น ปัญหาดังกล่าวข้างต้นจะนำไปสู่การต่อต้านการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษที่เริ่มปรากฏให้เห็นในปัจจุบันและจะขยายตัวรุนแรงขึ้นในอนาคต แนวทางการแก้ไขในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ก็คือควรมีการสื่อสารสองทางและสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันระหว่างส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่น ภายใต้กลไกการบริหารราชการส่วนภูมิภาค ที่มีสำนักงานพัฒนาเขตเศรษฐกิจตราดเป็นเวทีกลาง

2. ปัญหาการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการขับเคลื่อนเขตเศรษฐกิจพิเศษ

ถึงแม้จากการสำรวจพบว่า ประชาชนรู้สึกว่ามีส่วนร่วมค่อนข้างมาก ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษคลองใหญ่ แต่ในสายตาของผู้นำท้องถิ่นในปัจจุบันจะเห็นว่า ท้องถิ่นยังเข้าไปมีส่วนร่วมไม่เพียงพอ เราพบว่ากระบวนการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพิเศษนั้น ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในเรื่องเพียงขั้นการริเริ่มโครงการเป็นหลัก ตัวอย่างเช่น การมีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็น เป็นต้น ในขณะที่การตัดสินใจขั้นสุดท้ายอยู่ในมือของส่วนกลาง คือคณะกรรมการนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน แนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการขับเคลื่อนเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้น เพื่อให้ประชาชนมีส่วนได้รับผลในการพัฒนา ควรเน้นการมีส่วนร่วมแบบพบกันครึ่งทาง (two-ways process) ระหว่างส่วนกลางกับท้องถิ่น ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมอย่างสมดุลระหว่างการมีส่วนร่วมจากบนลงล่างของชนชั้นนำ (top-down process) กับการมีส่วนร่วมจากล่างขึ้นบนของประชาชน (bottom-up process)

3. ปัญหาความไม่พร้อมและความล่าช้าของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

ปัญหาการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจสำหรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษคลองใหญ่ เราพบปัญหาของความล่าช้าของการสร้างถนน จัดหาไฟฟ้า จัดหาน้ำประปาและพัฒนาด้านบุคลากร รวมถึงความไม่พร้อมของท่าเทียบเรือเอนกประสงค์คลองใหญ่ ดังนั้น จึงควรเร่งรัดพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจให้พร้อมต่อการขับเคลื่อนเขตเศรษฐกิจพิเศษตามแผนที่ได้วางไว้ โดยต้องให้ความสำคัญต่อโครงสร้างพื้นฐานเรื่อง การขยายถนน 4 เลนส์สาย 3 การจัดหาไฟฟ้าให้เพียงพอโดยอาจมีการซื้อไฟฟ้าจากจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา การจัดหา น้ำประปาจากคลองสะพานหิน และการพัฒนาท่าเรือของเอกชนมาเสริมท่าเทียบเรือเอนกประสงค์คลองใหญ่

4. ปัญหาการพัฒนาการท่องเที่ยวของเขตเศรษฐกิจพิเศษ

การพัฒนาให้อำเภอคลองใหญ่เป็นเมืองท่องเที่ยวตามแผนนั้นต้องประสบกับปัญหาหลักในปัจจุบัน 2 ประการ คือ ปัญหาการสิ่งก่อสร้างของภาคเอกชนขัดขวางการเข้าถึงชายหาดสาธารณะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวและปัญหาการเข้าออกด้านศุลกากรของนักท่องเที่ยวจากกัมพูชา แนวทางการแก้ไขนั้นทาง

รัฐบาลต้องมีการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการบุกรุกขายหาตสาธารณะของภาครัฐกิจเอกชนอย่างจริงจัง นอกจากนี้ ควรใช้บ่อเดอร์พาสแทนพาสปอร์ตในการเดินทางท่องเที่ยวของชาวต่างประเทศ

5. ปัญหาการพัฒนาศูนย์กลางโลจิสติกส์ ในเขตอำเภอคลองใหญ่

การพัฒนาอำเภอคลองใหญ่ให้เป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ยังประสบปัญหาเกี่ยวกับการบริการของโลจิสติกส์ที่ไม่แพร่หลายและได้มาตรฐานทันต่อความต้องการ รวมถึงการจะต้องเชื่อมโยงการขนส่งเรื่องอื่นๆ การพัฒนาโลจิสติกส์ในเขตเศรษฐกิจพิเศษคลองใหญ่ในอนาคต ควรให้ความสำคัญต่อการขนส่งทางบกที่เชื่อมโยงระหว่างภูมิภาคกับกัมพูชา ในปัจจุบัน 2 สายหลัก คือ สาย 318 ระหว่าง ตราด-คลองใหญ่ สาย 48 ระหว่าง เกาะกงกับสแรมเบิล แทนที่เส้นทางขนส่งทางน้ำ เนื่องจาก การขนส่งทางบกถ้าเป็นถนน 4 เลนส์ จะช่วยลดเวลาในการขนส่งทางน้ำกว่า 3 เท่าตัว

สรุปและอภิปรายผล

ในการวิเคราะห์ถึงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย ผู้วิจัยจะอภิปรายเปรียบเทียบระหว่างข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาและองค์ความรู้เดิมจากเนื้อหาบทที่ 2 กล่าวโดยสรุปแล้วการวิจัยเรื่อง มาตรการเพิ่มศักยภาพการพัฒนาในเขตเศรษฐกิจพิเศษ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด เป็นการยืนยันองค์ความรู้เดิมที่ได้จากการทำวิจัยของนุศรา ตันลาพูน⁹ และชิตพิทธ์ วังยาว¹⁰

นุศรา ตันลาพูน ได้ทำการศึกษาเรื่อง ศักยภาพในการจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของจังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพในการจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จะเกิดขึ้นได้ต่างต้องมีการพึ่งพาอาศัยกัน ทั้งทางด้านการค้า การลงทุน การคมนาคมขนส่ง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ตลอดจนวัตถุดิบ จึงต้องอาศัยการค้ำระหว่างเพื่อนบ้าน เป็นจุดเชื่อมโยงในสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ และภายในประเทศรัฐบาลยังต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน องค์การท้องถิ่น ให้เกิดการประสานความร่วมมือการทำงานให้สอดคล้องกัน ตลอดจนมีเป้าหมายพัฒนาคุณภาพการศึกษา พัฒนาคน เร่งเสริมงบประมาณพัฒนาท้องถิ่นให้เพิ่มขึ้น ส่งเสริมการค้าการลงทุนให้มีโอกาสแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านได้ นอกจากนี้ควรดูแลเรื่องสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป กับเรื่องการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาให้เป็นจุดแข็งให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป รัฐบาลควรเร่งเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนในพื้นที่ ที่คาดว่าจะเป็เขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อเป็นแนวทาง และเตรียมความพร้อมในการรองรับกับวิถีชีวิตที่จะเปลี่ยนแปลง จากความเป็นอยู่อย่างพอเพียงเป็นแนวเศรษฐกิจที่ทันสมัยไร้พรมแดน อันเป็นความพร้อมในการบริหารจัดการได้ง่ายยิ่งขึ้น

ชิตพิทธ์ วังยาว ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลกระทบจากการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดเชียงรายในระดับมาก พบว่า ทั้งทางด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านสุขภาพ ด้านกายภาพ ด้านการค้าชายแดนและด้านสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตามงานวิจัยของชิตพิทธ์ วังยาว มีข้อค้นพบแตกต่างจากงานวิจัยในพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด เรื่อง

⁹ นุศรา ตันลาพูน, ศักยภาพในการจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของจังหวัดเชียงราย, วิทยานิพนธ์ ร.ม. การเมืองและการปกครอง, (เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2548.

¹⁰ ชิตพิทธ์ วังยาว, ผลกระทบจากการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดเชียงราย, วิทยานิพนธ์ ร.ม. (การปกครองท้องถิ่น) , (ขอนแก่น : วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.), 2551.

ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีความเห็นในการดำเนินการในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดเชียงราย เช่นเดียวกับประชาชนในพื้นที่ ในขณะที่งานวิจัยที่อำเภอคลองใหญ่ประชาชนในพื้นที่มองเป็นผลกระทบในเชิงบวกมากในขณะที่ผู้นำท้องถิ่นมองเห็นผลกระทบในเชิงลบมากกว่า

เมื่ออภิปรายเปรียบเทียบระหว่างข้อค้นพบของงานวิจัยมาตรการเพิ่มศักยภาพการพัฒนาในเขตเศรษฐกิจพิเศษ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราดกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษที่เกิดขึ้นก่อนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ก็พบว่ามีความแตกต่างกันตามนโยบายและบริบทของแต่ละพื้นที่ คือ ยุทธศาสตร์ของเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดนั้น ไม่เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมโดยเน้นการค้าชายแดนหรือการท่องเที่ยว แต่เขตเศรษฐกิจพิเศษที่สะหวัน-เซโนจากการศึกษาของศุภชัย วรรณเลิศสกุล¹¹ นั้น เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมก้าวหน้าเป็นหลัก ในขณะที่เขตเศรษฐกิจพิเศษเมืองต้นผึ้ง จากการศึกษานี้ของสุขสมร แสงจันทร์¹² ก็จะเน้นการพัฒนาทุนนิยมการเกษตรโดยการสนับสนุนการเข้ามาลงทุนของจีนเป็นสำคัญ ดังนั้น ประชาชนตามแผนเขตเศรษฐกิจพิเศษดังกล่าวก็จะถูกปรับอาชีพเป็นผู้ใช้แรงงานต่อไปในอนาคต ซึ่งแตกต่างจากเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดตราด ที่หวังการใช้แรงงานจากกัมพูชาเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

หลังจากที่ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง มาตรการเพิ่มศักยภาพการพัฒนาในเขตเศรษฐกิจพิเศษ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการดำเนินวิจัยในหัวข้อนี้ในอนาคตคือ

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษอำเภอคลองใหญ่ในอนาคต หลังจากที่มีการดำเนินโครงการตามแผนในเวลาที่เหมาะสม เนื่องจากการวิจัยในรายงานฉบับนี้ถือว่าอยู่ในขั้นเตรียมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพิเศษ (precondition state)

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบการประเมินความก้าวหน้าและมาตรการเพิ่มศักยภาพการพัฒนาในเขตเศรษฐกิจพิเศษระหว่าง 5 โครงการนำร่องที่คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษได้กำหนดมา คือ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา และอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มยุทธศาสตร์และแผนการประชาสัมพันธ์ สำนักโฆษก. ผลการประชุมคณะกรรมการนโยบายเขต

พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กทพ.). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://www.thaigov.go.th/th/news/1/item/84757>. [11 สิงหาคม 2557].

การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. การศึกษาความเหมาะสมโครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด .ม.ป.ท. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://www.acmecsthai.org/web/16.php?id=19883>. ม.ป.ป..

¹¹ ศุภชัย วรรณเลิศสกุล, เขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน: โอกาสและอุปสรรคสำหรับประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), 2550.

¹² สุขสมร แสงจันทร์, การพัฒนาชายแดน การอพยพโยกย้ายและการปรับตัวในเขตเศรษฐกิจพิเศษ: กรณีศึกษาหมู่บ้านก๊วน เมืองต้นผึ้ง แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การพัฒนาอย่างยั่งยืน), เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2557.

ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์. วิธีวิทยาการวิจัยทางสังคม. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏรำไพพรรณี. 2555.

_____. ตำราเรียบเรียงปฏิบัติการวิจัยทางสังคม. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏรำไพพรรณี. 2559.

ชิตีพัทธ์ ว่างยาว . ผลกระทบจากการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัด
เชียงราย.วิทยานิพนธ์ รป.ม. (การปกครองท้องถิ่น). ขอนแก่น : วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2551.

ธนิศ ไสรัตน์, การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://www.acmecsthai.org/web/16.php?id=19883>. [11 สิงหาคม 2557].

นุศรา ตัณลาพุด. ศักยภาพในการจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของจังหวัดเชียงราย.
วิทยานิพนธ์ ร.ม. การเมืองและการปกครอง.เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
2548.

ศุภชัย วรรณเลิศสกุล. เขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน : โอกาสและอุปสรรคสำหรับประเทศไทย.
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2550.

สุขสมร แสงจันทร์. การพัฒนาชายแดน การอพยพโยกย้ายและการปรับตัวในเขตเศรษฐกิจพิเศษ:
กรณีศึกษาหมู่บ้านกวีวัน เมืองต้นผึ้ง แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การพัฒนา
อย่างยั่งยืน), เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2557.